

УДК 657.471

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-292-2-28

ПРИХОДЬКО М.

ORCID ID: 0000-0003-4696-078X

БЄЛОЗЕРЦЕВ В.

ORCID ID: 0000-0003-4191-9382

ХАРАКОЗ Л. В.

ORCID ID: 0000-0001-5692-5844

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Ведення бухгалтерського обліку готової продукції здійснюється на підставі правильної обробки та оформлення відповідних первинних документів. Технологічно бухгалтерський облік як процес розпочинається з виявлення, вимірювання і реєстрації фактів, дій і подій з метою отримання інформації про господарські операції. Таким чином, суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою документування.

В статті розкривається сутність та значення бухгалтерської документації з обліку виробництва готової продукції, а також синтетичний та аналітичний облік витрат на прикладі окремого підприємства, а саме Товариство з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод», що безпосередньо входять у вартість готової продукції.

Практична цінність одержаних результатів дослідження полягає у можливості впровадження рекомендацій у діяльності промислових підприємств, що сприятиме підвищенню якості, оперативності обробки облікової інформації та прибутковості підприємства.

Ключові слова: документування, виробничі витрати, готова продукція, бухгалтерський облік, бухгалтерський облік на промисловому підприємстві, облік готової продукції, калькуляція собівартості.

MARYNA PRYKHODKO,

VASYL BELOZERTSEV,

LILYA KHARAKOZ

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

DOCUMENTATION OF FINANCED COSTS OF FINISHED PRODUCTION AT AN INDUSTRIAL ENTERPRISE

Understanding the importance of costs is important for effective enterprise management. Cost analysis helps to determine the level of the company, calculate the optimal cost, rationally set prices, plan the level of profit and profitability.

Carrying out economic and production activities, the company consumes raw materials, fuel, energy, pays wages to employees who are charged for social and pension insurance, and bears other costs. That is, production costs refer to the costs incurred by the company in the manufacture of products or provision of works and services.

Production costs are directly related to the income of the enterprise, as it is reimbursed from the proceeds from the sale of products (works, services), which ensures the continuity of the production process. The costs of the enterprise in accounting are reflected in a single monetary expression, and ultimately constitute the cost. Accounting of finished products is carried out on the basis of proper processing and execution of the relevant primary documents. Technologically, accounting as a process begins with the detection, measurement and registration of facts, actions and events in order to obtain information about business transactions. Thus, continuous monitoring of all business transactions at the enterprise is carried out through documentation.

This article reveals the essence and significance of accounting documentation for the production of finished products, as well as synthetic and analytical cost accounting on the example of an individual enterprise, namely the Limited Liability Company «Tokmatskyi kovalsko - shtampuvalnyi zavod», which are directly included in the cost of finished products.

The practical value of the results of the study lies in the possibility of implementing recommendations in the activities of industrial enterprises, which will improve the quality, efficiency of processing accounting information and profitability of the enterprise.

Key words: wage, economic category, inflation, multiplicative model, accounting.

Постановка проблеми у загальному вигляді,

її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Для ефективного управління підприємством важливе розуміння значення витрат. Аналіз витрат допомагає визначити, на якому рівні перебуває підприємство, розрахувати оптимальний розмір витрат, раціонально встановити ціни, планувати рівень прибутку та рентабельності.

Здійснюючи господарсько-виробничу діяльність, підприємство споживає сировину та матеріали, паливо, енергію, виплачує заробітну плату працівникам з якої стягуються платежі на соціальне та пенсійне страхування, та несе інші витрати. Тобто, виробничі витрати відносяться до витрат, що підприємство понесло при виготовленні продукції або наданні робіт, послуг.

Виробничі витрати безпосередньо пов'язані з отриманням доходу підприємства, так як відшкодовуються саме з виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), що забезпечує безперервність виробничого процесу. Витрати підприємства в бухгалтерському обліку відображаються в єдиному грошовому вираженні, та у підсумку складають собівартість. Так, значимим та необхідним аспектом в повсякденній діяльності підприємств є калькулювання собівартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Фундаментальні питання організації системи бухгалтерського обліку витрат на виробництво готової продукції досліджувалися в працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, а саме в роботах Конової А.В., Сотника І.М., Окландера М., Олініченко К.С., Максименко І.Я., Очеретько Л.М., Шафранової Г.О., Шляхтина Ю.Б., Вавійдчик І. та інших науковців.

Аналіз результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних учених свідчить, що теоретичні й практичні розробки з обліку витрат на виробництво готової продукції відображують ґрунтовне розуміння проблем, пов'язаних із трансформацією вітчизняної системи обліку. Проте низка питань щодо обліку витрат на виробництво готової продукції на промислових підприємствах недостатньо досліджені й залишаються невирішеними.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження документації з обліку виробництва готової продукції, а також синтетичний та аналітичний облік витрат виробництва на прикладі промислового підприємства, а саме ТОВ «Токмацький ковальсько-штампувальний завод».

Виклад основного матеріалу

В основі загального бухгалтерського обліку лежить процес документування, який характеризується відображенням всіх господарських операцій, а також фактів господарської діяльності підприємства шляхом відображення такої інформації в документальній формі. Згідно закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи [1].

Відпуск матеріалів зі складів Товариства з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» на виробництво, здійснюється на підставі попередньо встановлених лімітів. Ліміти на відпуск матеріальних цінностей у виробництво встановлюється відділом планування за участі відповідних технічних служб та відділу матеріально-технічного постачання на основі діючих норм витрат матеріалів і виробничої програми підрозділів підприємства, з урахуванням залишків матеріалів на початок та кінець періоду планування.

В таблиці 1 відображено первинні документи по відпуску матеріалів зі складів в підрозділи.

Таблиця 1

Первинні документи з відпуску матеріалів зі складів у підрозділи

Повна назва документа	Типова форма
Лімітно-забірна карта	№ М-8, № М-9
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	№ М-11
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	№ М-10

Складено авторами за даними [4]

Типові форми цих документів затверджені Міністерством статистики Наказом №193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 р., але Товариство з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» самостійно розробляє кожну форму первинного документу на основі вже затверджених типових форм. Слід зазначити, що рух запасів на підприємстві в бухгалтерському обліку ТОВ «ТКШЗ» оформлюється накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів у трьох примірниках (робітнику складу, отримувачу ТМЦ, бухгалтерії підприємства). Так як ТОВ «ТКШЗ» має автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку оформлення накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів відбувається за допомогою програми «1С:Підприємство», конфігурації «Управління торговим підприємством».

Такий первинний документ, як лімітно-забірна картка під час руху запасів на складі заповнюється плановим відділом ТОВ «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» у трьох примірниках: споживачеві матеріалів, на склад, у бухгалтерію. Також слід зазначити, що відпуск матеріалів у виробництво зі складу відбувається після пред'явлення представником цеху свого примірника лімітно-забірної картки. Наступним чином, робітник складу, а саме комірник, відображає в обох примірниках документу відповідну дату, найменування матеріалу, та зазначає кількість відпущених матеріалів. Крім цього комірник зобов'язаний поставити підпис в лімітно-забірній картці цеху, а представник цеху – в лімітно-забірній картці складу.

При здійсненні відпуску матеріалів понад установлений ліміт, плановий відділ ТОВ «ТКШЗ» у двох примірниках складає первинний документ акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів. Слід зазначити, що даним документом також оформляється заміна матеріалів за дозволом директора, головного інженера або інших уповноважених осіб підприємства.

Списання матеріалів на загальнопромислові потреби і на утримання обладнання в ковальсько-термічного цеху, який призначений для основного виробництва, здійснюється безпосередньо відділу головного енергетика – енергослужба, відділ матеріально-технічного постачання, відділ технічного контролю, інструментальний цех, ремонтно-механічний цех, центральна заводська лабораторія. Так,

Товариство з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» використовує накладні на внутрішнє переміщення ТМЦ на внутрішньозаводські роботи або послуги.

Первинна документація руху товарно-матеріальних цінностей на ТОВ «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» також оформлюється при здійсненні внутрішньозаводських робіт та послуг. Такий документ містить номер заказу, дату, шифр затрат, зміст заказу, замовника, виконуючого, назва послуг, кількість, час та розцінку на одну штуку, а також проведено калькуляцію вартості замовлення.

Прикладом господарського процесу, що потребує оформлення накладної на внутрішнє переміщення продукції є наступне. Відділ маркетингу та збуту виявив неякісну продукцію. Для цього складається Акт приймання по якості і накладна на внутрішнє переміщення у ковальсько-термічний цех для перевірки на твердість Поковки В7 (1682 шт.), Поковки В6 (2850 шт.). Здійснивши перевірку на якість даної продукції, ковальсько-термічний цех надає висновок до Акту приймання по якості і повертає перевірену продукцію на склад маркетингу та збуту.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» розподіляє незавершене виробництво на заготовки, штамповки та матеріал який знаходиться в стані первинної обробки процесу виробництва готової продукції за кожним підрозділом суб'єкта господарювання.

Наступним чином, слід зазначити, що зведений облік незавершеного виробництва на ТОВ «ТКШЗ» ведеться в розрізі статті витрат по підрозділам. Цей документ складається для відображення наявних залишків матеріалів по виробництву на кінець місяця. Для коректного відображення калькуляції виробленої продукції при оприбуткуванні, та коректного відображення в бухгалтерському обліку на відповідних рахунках обліку.

На Товаристві з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» застосовується дві форми з оплати праці: підрядна та погодинна. Погодинна форма має дві системи: проста – погодинна та погодинна – преміальна. При простій погодинній праці робітника оплачується виходячи з кількості відпрацьованого часу та тарифної ставки згідно його кваліфікації. При погодинно – преміальній, по досягненні визначених показників робіт, виплачується також премія. При погодинній системі оплати праці основним документом є табель обліку робочого часу.

Підрядна характеризується тим, що за основу береться кількість виконаної роботи. Оплата праці здійснюється за кожну одиницю виготовленої продукції по розцінкам, що зазначена в нарядах.

ТОВ «ТКШЗ» має спеціальну програму для обліку заробітної плати, де кожний працівник має свою Картку робітника. Там фіксується його табельний номер, до якого підрозділу він відноситься, тарифна ставка, посадовий оклад та інше.

В перший день місяця наступним за звітний, провідний спеціаліст відділу кадрів передає до бухгалтерії табеля обліку робочого часу. Згідно з цими документами провідний бухгалтер нараховує заробітну плату всім працівникам підприємства та після виводить загальний звіт по всім підрозділам ТОВ «ТКШЗ», де зазначено їх включення до витрат на виробництво.

Однією з найбільш впливових на виробничу собівартість продукції складовою витрат є загальновиробничі витрати. Умовно розподіл загальновиробничих витрат можна поділити на чотири операції: перша операція – розподіл загальновиробничих витрат між видами виробництва та цехів; друга операція – встановлення величини загальновиробничих витрат, що підлягає включенню до складу затрат на виробництво продукції; третя операція – визначення долі витрат, що відносяться до готової продукції, та долі витрат, що відносяться до незавершеного виробництва; четверта операція – розподіл витрат, віднесених до готової продукції, за видами продукції.

В Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для обліку загальновиробничих витрат передбачено рахунок 91 «Загальновиробничі витрати». Він використовується підприємствами всіх видів діяльності, та є збірно-розподільчим і сальдо на кінець звітного періоду не має.

Аналітичний облік загальновиробничих витрат ведеться за місцями виникнення таких витрат (цехи, ділянки, інші підрозділи), а всередині підрозділів – за статтями (видами) витрат. Для аналітичного обліку загальновиробничих витрат використовують відомості обліку затрат цехів, які відкривають на кожен цех.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» ведеться облік виробничих накладних витрат на організацію виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва, а також витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування [3]. За дебетом рахунку 91 "Загальновиробничі витрати" відображається сума визнаних витрат, за кредитом – щомісячне, за відповідним розподілом, списання на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації» [3].

Усі підрозділи за якими виділяють аналітичні рахунки 91 «Загальновиробничі витрати» на ТОВ «ТКШЗ» виступають безпосередньо допоміжним виробництвом.

Так, відділ матеріально-технічного постачання займається закупкою сировини та матеріалів, відділ технічного контролю перевіряє якість продукції, дільниця водонасосна забезпечує розподіл води по цехах, інструментальний цех виготовляє та ремонтує штампове оснащення, ремонтно-механічний цех ремонтує

обладнання, що використовується в основному виробництві, центрально-заводська лабораторія проводить аналіз металу, що використовується в ході роботи ковальсько-термічного цеху.

Склад загальновиробничих витрат надзвичайно різноманітний, а тому для керівників ТОВ «ТКШЗ» є більш пріоритетним зменшення витрат та зниження виробничої собівартості продукції, яке більшою мірою залежить від правильного розподілу загальновиробничих витрат.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок

Провівши дослідження обліку витрат на виробництво готової продукції Товариства з обмеженою відповідальністю «Токмацький ковальсько-штампувальний завод» можна дійти висновку, що аналітичний облік витрат є важливим аспектом бухгалтерського обліку, адже, дані аналітичного обліку витрат використовують при складанні внутрішньої звітності, яка будується на інформації про види, кількість, цехи-виробники, статті затрат виготовлюваної продукції. Також, слід зазначити, що особливості технології виробництва та характеру готової продукції мають прямий вплив на організацію обліку витрат продукції, що випускається. Таким чином, облік витрат на виробництво завершується складанням виробничої собівартості, тобто її калькуляції.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. П(С)БО № 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 353 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ МФУ від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text0>
4. Михайленко А.М., Гаркуша С.А. Облік готової продукції на підприємствах: особливості та ключові аспекти організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/142.pdf
5. Белозерцев В.С. Тенденції розвитку інформаційних систем та технологій в обліку в умовах глобалізації / В.С. Белозерцев, О.К. Єлісеєва // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2015. – № 3/5(23). – С. 79–85.

References

1. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" dated 16.07.99 № 996-XIV (as amended). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. P (S) BU № 16 "Expenses", approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated December 31, 1999 № 353 with changes and additions. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
3. Instructions on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations: IFI Order of 30.11.1999 №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
4. Mikhailenko A.M., Garkusha S.A. Accounting for finished products at enterprises: features and key aspects of the organization. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/142.pdf
5. Belozertsev V.S. Tendencies of development of information systems and technologies in accounting in the conditions of globalization / V.S. Belozertsev, OK Yeliseyeva // Technological audit and production reserves. 2015. 3 / 5 (23). P. 79–85.

Надійшла / Paper received : 20.04.2021

Надрукована/Printed : 01.06.2021